

Svar på spørsmål stilt til NHO i fylkene samt næringsforeninger i kommunene

Tord Lien, NHO Trøndelag

Et blomstrende næringsliv kan gjerne grupperes i det vi kaller: Folk, flyt og forutsigbarhet.

Folk: Man trenger nok folk med kompetanse (kunnskap og ferdigheter) som markedet etterspør. Det handler eksempelvis om fylkeskommunens evne til å dimensjonere utdanningsprogrammene i tråd med arbeidslivets, ikke 15-åringenes, behov. Det handler imidlertid også om bedriftenes evne til å sørge for at de som får læreplass oppnår fagkompetanse. Indirekte handler det også om hvorvidt kommunene lykkes med å gi elevene et godt nok grunnlag til å starte videregående utdanning.

Flyt: Bedriftene trenger ikke bare å få varer og produkter inn og ut til markedene, men også folk på jobb og kraft og data frem og ut. Utvikling av veier og havner er i så måte avgjørende, men kraftnett og bredbånd blir stadig viktigere.

Forutsigbarhet: Bedrifter trenger at kommuner og fylket spiller på lag og legger til rette for det overnevnte men også tilgang på gode arealer. Oppstartsbedrifter trenger også noe støtte og tilgang på kontorarealer og nettverk.

Det er åpenbart at næringslivet begrenses av fylkesgrenser, uten at det nødvendigvis blir mye bedre av at en fylkesgrense flyttes. Et slikt tilfelle er tidligere nevnte yrkesfag. Om det rett over fylkesgrensen finnes et tilbud innen en videregående utdanning kan allikevel elevene risikere å bli bedt om å reise til andre siden av eget fylke for å ta den utdanningen.

Er det ulike forutsetninger for privat næringsliv i Møre og Romsdal kontra Trøndelag?

Det er det vanskelig for meg å svare på da jeg nok ikke kjenner M&R veldig godt. I Trøndelag har vi nå i alle fall en fylkeskommune som er opptatt av bedriftenes behov og som jeg oppfatter som gode partnere eksempelvis i spørsmålet om yrkesfaglig utdanning, veibygging, bredbåndsutrulling og innovative innkjøp. I tillegg har vi jo NTNU og Sintef i spissen for en enormt stort kunnskapsdrevet i tjenesteproduksjon i Trondheim. Den store naturressursrikdommen i Trøndelag er jo heller ikke å kimse av, sier Tord Lien, NHO Trøndelag.

Ivar Torset, enhetsleder kultur og næring, Aure kommune

Hva ser du på som viktig for et blomstrende næringsliv?

Tilgjengelig kapital, tilgjengelig areal, stødige hjørnesteinsbedrifter, gode kommunikasjoner – (veger, bruer, ferger, bredbånd osv), stimulering gründere, gode offentlige tilbud – barnehage, skole, helse, eldreomsorg mm, gode private tilbud – frivilligheten, idrettslag, butikker, servicetilbud mm, tilgjengelig boligmasse, attraktive boliger, positivitet – Gjelder både innbyggere og næringsliv

Begrenses næringslivet av fylkesgrenser?

Næringslivet generelt er ikke prega av, eller tenker så mye på fylkesgrensene. I en kystkommune som ligger tett til andre kommuner og et annet fylke er det helt naturlig å samarbeide på tvers. Naturlig nok er det slik at de som bor lengst sør i kommunen orienterer seg mest mot Kristiansund, mens de som bor lengst nord ser mot Trøndelag og Trondheim.

Noe som uroer meg litt, i forhold til om vi skulle skifte over til Trøndelag, er noen etater som politi (her har vi i dag et fullt bemanna lensmannskontor. Heter kanskje ikke det lenger, men i alle fall en

stasjon som dekker både Aure og Smøla), Aure rehabiliteringssenter (nytt opplegg fra i år i forhold til videre drift), tannlege (som vi nå har fått i stand en helt ny ordning på), for å nevne noen eksempler.

Er også bekymra for fergestrekningene våre, hvis vi må skifte over til Trøndelag. I dag har Aure tre slike. Seivika – Tømmervåg, Arasvika – Hennset og Sandvika – Edøy. Møre og Romsdal er et fergefylke. Når det gjelder fylkesgrensa så har helt klart denne vært en hemsko i forhold til det som har med politiske beslutningsprosesser å gjøre. Vi fikk til utbygging av Tjeldbergodden på grunn av samarbeid med Hemne og Hitra. Her ble kommunen motarbeidet av Møre og Romsdal. Vi fikk ikke Ormen Lange til Aure, på grunn av at posisjoneringa til Aukra var bedre i forhold til Molde og midt i fylket.

Nå kjemper vi en kamp i forhold til strøm og tilført kraft. Fylkesgrensa er her en direkte hemsko. Å få til nye næringer uten tilgang på strøm er så å si umulig.

Fergeforbindelse mellom Aure og Hitra ville kanskje vært på plass for lenge sida hvis vi hadde tilhørt samme fylke.

Er det ulike forutsetninger for privat næringsliv i Møre og Romsdal kontra Trøndelag?

Mener at det per dato er en større næringssetting i Møre og Romsdal enn i Trøndelag opp mot enkeltkommuner. Vi har HoppID som en ordning, og vi har næringsfond for å nevne noe. Gode koblinger mot næringshager og Innovasjon Norge.

Her vil jeg tro at man ved et eventuelt skifte er nødt til å gå gjennom alle ordninger, og finne pluser og minuser. I tillegg finne ut hva vi kan ta med oss inn i noe nytt.

Er det andre elementer du ser for næringslivet som kan ha betydning for det private næringslivet ved en endring fra Møre og Romsdal til Trøndelag?

Heldigvis så har vi åpne grenser. Næringslivet opererer og samarbeider på tvers av disse åpne grensene. Vi vil nok kunne bli mer i lupen til Trøndelag, og miste litt av fotfestet til Møre og Romsdal. Vår plassering er slik at en stor aktivitet har en blå farge. Her kan det kanskje være en fordel med Trøndelag i og med at de sterkeste aktørene befinner seg i Trøndelag. På den annen side så er servicenæringene tilknyttede marine næringer sterkere i Møre og Romsdal enn i Trøndelag.

Gunnlaug Kristiansen, daglig leder Smøla Næringsforum

For virksomheter på Smøla er det viktig å få dekket behovene de har for land- eller sjøarealer, lokaler, infrastruktur, logistikk-løsninger og andre forhold som gjør det mulig å etablere og drifte sin virksomhet.

Tilgang på kvalifisert personell er avgjørende, og det er avgjørende at det finnes tilstrekkelig med boliger, attraktive tomter og gode fritidstilbud. For tilflyttere som har barn, er det viktig å ha tilstrekkelige barnehageplasser, og et godt skoletilbud med skolefritidsordning og kulturskole.

For mange virksomheter er det viktig å ha tett dialog med lokale myndigheter. Kort vei og hurtig saksgang er viktig i disse sammenhengene.

Flere virksomheter er også avhengig av kontakt opp mot regionale og også nasjonale myndigheter knyttet til sin drift og/eller utvikling. Myndigheter som har god kjennskap til lokale forhold eller forhold som er sammenlignbare, er viktig i mange tilfeller.

Ut fra det vi kjenner til er ikke fylkesgrensene et hinder for næringslivet som driver i de ulike fylkene. Handel og tjenester begrenses ikke av fylkesgrensene. Likevel er det ulikheter i fylkene som angår virksomheter som opererer i flere fylker. Ex. havbruk. En fylkesvis inndeling av kysten har innvirkning på næring i denne sammenheng.

Vi er ikke kjent med at det er store ulikheter i forutsetninger for næringslivet i Møre og Romsdal kontra Trøndelag. Veistandard, fergeløsninger og hurtigbåttilbud er svært viktig for mange virksomheter. Innsats for dette er avgjørende for framtidig utvikling.

Fylkeskommunene har ulike satsinger for næringsvirksomhet og dette kan variere ut fra retning og behov. Naturlig har Trøndelag et mere omfattende apparat, men det er uklart hvordan det slår ut for den enkelte kommune i fylket. Vi ser også at det er nasjonal politikk som har styrt mye av innsatsmulighetene for fylkeskommuner og kommuner ex. fjerning av kommunale næringsfond og tilskudd til bredbåndsutbygging.

Det er verdt å nevne at tilgang til gode forskermiljø har betydning for innovasjon og utvikling, både for næring og samfunn ellers. Her ser vi at miljøene i Trondheim som også ligger lettere tilgjengelig, har vært og fortsatt er viktig.

Samtale Ole Johnny Rugseth, Leder KNN, via TEAMS

Viktig at dette temaet får en avgjørelse, slik at vi kan gå videre. Temaet er hemmende for næringslivet og alt samarbeid i regionen slik det er nå.

De siste årene har Møre og Romsdal fylkeskommune gått inn med store ressurser til byutvikling, campus og kulturhus. Ved en eventuell endring av fylkestilhørighet MÅ det fremkomme en lovnad om at Campus, kulturhus og byutvikling vil fortsette i samme gode steam også i nytt fylke.

En eventuell endring av fylkestilhørighet MÅ gi fordeler/merverdi i forhold til å fortsette med tilhørighet i Møre og Romsdal.

I vår region er det utstrakt samarbeid i alle retninger. Det oppleves ikke som om at noen grenser er relevante for at næringslivet ikke skal kunne utvikle seg på en god måte. Kysten fra Kristiansund og opp til Hitra og Frøya er et godt område som har mange muligheter innenfor hav og havbruksrelaterte næringer.

Viktig for næringslivet

- Infrastruktur som gode veier, ferger, tilgang på strøm, større bo og arbeidsmarkeder, byutvikling, forsterking av byene, tilgang på kompetanse. Gjøre det enkelt og effektivt med bolig ett sted og arbeid et annet sted.
- Viktig at Kristiansund blir et attraktivt regionsenter.
- Tilgang på strøm er essensielt for utviklingen av næringslivet. Skal man starte med næring som krever større mengder strøm, må infrastruktur ligge på plass ved oppstart. Om det ikke gjør det vil en etablering ikke få mulighet til å etablere seg der det evt ikke er god tilgang på strøm. Møre og Romsdal fylkeskommune har jobbet aktivt for å bidra til at strømforsyningen i fylket blir bra, også for fremtiden.

Å bli en del av Trøndelag i de nærmeste år kan bli utfordrende da det å bli inkludert i allerede etablerte strukturer er veldig krevende. Hadde man blitt en del fra begynnelsen hadde situasjonen vært en annen, sier Ole Johnny Rugseth, leder for KNN

